

**DISCURS DE LA RECTORA DE LA UAB
AMB MOTIU DE LA INAUGURACIÓ DEL CURS ACADÈMIC
2011-2012**

Secretari d'Universitats i Recerca,
Honorable Josep Maria Vallès,
Il·lustríssima alcaldessa de Cerdanyola del Vallès,
Directors generals d'Universitats i de Recerca,
Secretari General del Consell Interuniversitari de Catalunya,
Presidenta del Consell Social de la UAB,
Alcaldes i alcaldesses,
Autoritats acadèmiques,
Membres de la comunitat universitària,
Amigues i amics,

Em permetran que comenci la meva intervenció en l'acte solemne que és la inauguració del curs acadèmic de la Universitat Autònoma de Barcelona felicitant el Dr. Josep Maria Vallès per la seva brillant lliçó inaugural, que ens serveix per a iniciar l'any temàtic dedicat a la participació. No podem esperar menys d'una personalitat polièdrica i de gran experiència política com la seva: conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, rector d'aquesta universitat, catedràtic de Ciència Política i de l'Administració, però, sobretot, una persona científicament rigorosa, socialment compromesa i un bon amic. Per això, li agraeixo molt sincerament que ens hagi donat tants elements de reflexió per defensar la política, entesa com la capacitat per decidir el nostre present i el nostre futur. És en aquest sentit que —goso afegir— s'ha de defensar també la política universitària, perquè ara mateix ens estem jugant no només el nostre present sinó també el nostre futur. Moltes gràcies, Dr. Vallès.

Com que la secretària general ja els ha explicat les fites principals de la UAB en el curs 2010-2011 —i no vull insistir-hi—, el meu discurs se centrarà en dos sentiments contraposats, la satisfacció i la preocupació. Evidentment, em refereixo a la satisfacció per tota la bona feina que hem fet a la UAB des de fa molts anys i la preocupació per tots els problemes econòmics que vivim en aquest moment.

Malgrat els condicionants imposats per la situació econòmica actual, la UAB ha continuat construint, tenaçment, el camí cap a l'excel·lència universitària.

Per exemple, l'increment de la producció científica dels investigadors i de les investigadores de la UAB ha estat decisiu a l'hora de millorar la projecció internacional de la nostra universitat. Així, en la darrera edició del rànquing The Times, la UAB és l'única universitat espanyola que escala posicions i es consolida entre les 100 primeres universitats europees. D'altra banda, la UAB ha afermat la seva posició entre les 200 primeres universitats del món segons el rànquing QS.

El compromís de la UAB amb la recerca bàsica i els joves investigadors s'ha traduït en més de 1.100 investigadors i investigadores en formació (PIF), 50 investigadors i investigadores ICREA i el reconeixement del Consell Europeu de Recerca amb 9 beques Starting Grant i 3 beques Advanced Grant. En definitiva, la UAB s'ha consolidat com un dels puntals de la recerca que es fa a Catalunya i és un referent en molts àmbits de coneixement.

Pel que fa a l'àmbit docent, la UAB ha consolidat una oferta de graus amb una demanda elevada, especialment pel que fa a les titulacions més innovadores. Una oferta que atrau els millors estudiants, tal com es fa palès per l'augment continuat de la nota d'accés.

Quant al procés d'internacionalització de la UAB, s'han dut a terme diferents accions per impulsar-lo en tots els àmbits de la Universitat. Les oficines de Shanghai i Seül han afavorit l'atracció d'estudiants de l'Àsia oriental. D'altra

banda, els bons resultats assolits pels investigadors i per les investigadores de la UAB en el 7è Programa Marc Europeu posen en relleu la importància de disposar d'una oficina permanent de l'Aliança 4 Universitats a Brussel·les.

Finalment, cal destacar que la UAB està duent a terme el procés d'implementació d'una estratègia de responsabilitat social universitària, amb la qual es pretén fomentar una gestió èticament responsable. El fet de ser una universitat pública, socialment compromesa i amb una ferma voluntat de servei, ha impulsat la UAB a desenvolupar programes pioners, com ara el Campus Ítaca i les beques salari Ítaca UAB-Banco Santander.

Tot això no seria possible sense el gran esforç que fa tota la comunitat universitària. Per això, ara i aquí, vull expressar públicament el meu agraïment als membres de l'Equip de Govern i a tot el professorat i personal d'administració i serveis involucrat en la gestió universitària, per continuar al peu del canó, malgrat els temps tan difícils en què ocupen els seus càrrecs.

La satisfacció és comprensible perquè penso que si es mira enrere no hi ha cap mena dubte del nostre progrés. El reconeixement de la UAB com a campus d'excel·lència internacional és la millor prova de l'èxit i de la feina feta fins ara. Es tracta d'un premi col·lectiu del qual ens podem sentir ben orgullosos.

Us he dit al començament que parlaria de satisfacció i de preocupació. Com us podeu imaginar, la preocupació ve motivada per l'economia.

La crisi financera d'abast mundial que va començar el 2008 està tenint uns efectes molt remarcables en la majoria de sistemes d'educació superior europeus, com pot comprovar-se en la darrera actualització (juny 2011) de l'informe *Impact of the economic crisis on European universities* de la EUA (European University Association). La política de consolidació fiscal dels països de la Unió Europea està portant, en molts casos, a reduccions del finançament públic a les universitats. En aquest escenari, l'elaboració del pressupost de 2012 de la UAB es presenta en un context econòmic que podem qualificar de

singular des d'un punt de vista històric. I no només el pressupost de 2012, sinó també els pressupostos dels propers anys.

Aquestes reduccions pressupostàries, però, l'efecte de les quals després esmentaré, s'afegeixen a més restriccions pressupostàries que s'han anat produint els darrers anys. L'octubre de 2006 el Govern de la Generalitat va signar un acord de finançament variable com a contrapartida a l'acompliment d'uns determinats objectius marcats pel Govern per al període 2006-2010.

Aquest acord de govern es va incomplir. És evident que la crisi econòmica ha impedit que les universitats rebéssim els diners compromesos, que en el nostre cas han estat més de 35 M€ d'ingressos previstos.

Vull remarcar que amb aquell pla de finançament, la UAB va emprendre tot un seguit de polítiques per millorar la qualitat universitària, que ara no podem desfer fàcilment. Nosaltres, secretari d'Universitats i Recerca, ens gastem tots els diners en persones, en l'acumulació de capital intel·lectual, i rectificar ens és molt difícil per diverses raons. Una de tipus operatiu: les universitats som administracions públiques i els nostres empleats són empleats públics. I una altra raó més important: pensem que no podem malbaratar totes les inversions que fem en capital humà, perquè se'n ressentirà tant la Universitat com el mateix país, amb la qual cosa la nostra qualitat acadèmica perdrà pes específic a Europa.

No vull que hi hagi la sensació que reclamo alegrement uns diners que sé que ara Catalunya no té. El que demano és la fiabilitat del finançament. No farem un sistema universitari millor si la subvenció pública, la nostra principal font d'ingressos, no és fiable. Cada cop que no s'acompleix un compromís, per la raó que sigui, fem mal al sistema universitari públic. Com a darrer exemple, el novembre de 2010, ja en plena crisi, vaig tenir l'oportunitat de signar un acord d'inversions per al període 2010-2013 que, com ja vaig manifestar en el seu moment, era evident que seria molt difícil d'acomplir per part del Govern.

Sóc conscient que aquesta no és una responsabilitat del Govern actual, que encara no havia pres possessió, però vull destacar que aquests incompliments han estat freqüents i per part de responsables polítics de tots els colors.

Insisteixo que la nostra capacitat de maniobra és petita i, per tant, la fiabilitat del finançament i la fiabilitat de l'escenari en què ens movem ha de ser absoluta. No podem actuar com a PIMES elàstiques en funció de conjuntures diverses. Les universitats necessiten estabilitat per poder desenvolupar-se.

Després de parlar de la fiabilitat i de l'estabilitat, també vull fer referència a les qüestions pressupostàries, marcades per un concepte que es repeteix inexorablement: reducció. La reducció de més de 144 M€ en l'aportació al model bàsic de finançament del sistema universitari ha significat per a la UAB una rebaixa en el finançament de més de 34 M€. No cal dir que és molt elevada i que obliga a prendre decisions doloroses que afecten les persones. Cal destacar també la reducció addicional de l'ordre d'un 75 % de les inversions que estaven previstes per al 2011 al PIU (Pla d'inversions universitàries), una reducció que ha estat la continuació de reduccions dutes a terme el 2009 i el 2010 i que la nostra universitat ha pogut compensar parcialment amb les convocatòries del Campus d'Excel·lència Internacional del Ministeri d'Educació.

Amb tot això, la retallada de la subvenció pública, que ens porta a nivells de l'any 2006, exigeix un sacrifici de tal magnitud que pot ser que retrocedim bastant més enrere de l'any 2006 en resultats acadèmics. En aquestes circumstàncies, em pregunto si per competir amb força dins el mercat europeu no haurem de redimensionar la nostra universitat, en nombre d'estudiants.

Em temo que la Catalunya atractiva per a la ciència europea i mundial, generada en els últims anys, quedarà en una flamarada, breu, lluminosa, però sense continuïtat.

Doncs bé, aquesta situació representa una amenaça greu per al desenvolupament futur de l'activitat docent i investigadora de la UAB. En

aquesta conjuntura, difícilment podrem continuar avançant adequadament en la construcció d'una universitat innovadora i competitiva, capaç d'atraure els millors estudiants i investigadors.

Ens trobem en un escenari de clara regressió. Serà la segona vegada que els pressupostos de la UAB inicien un camí cap enrere (que clarament ens allunya de les universitats a les que ens volem assemblar i amb les que volem competir) i comencem a dubtar que sigui possible construir la UAB sobre la base del seu esperit fundacional.

El pitjor de la situació actual no és la davallada dràstica i sobtada dels fons públics del nostre pressupost. El problema fonamental és el nul marge d'adaptació que ens deixa la llei. A diferència del que ha passat en altres països on s'han aplicat canvis en el finançament i el funcionament de les universitats, a Catalunya no disposem d'instruments ni d'eines per afrontar la nova situació. Se suposa que simplement hem d'ajustar-nos a la despesa prevista, però, això sí, sense reduir l'oferta docent, la recerca o la qualitat general dels nostres serveis.

Davant d'una situació financera incerta, què se suposa que hem de fer? No sembla que hi hagi gaire alternatives: acceptar les retallades any rere any i anar restant potència i possibilitats al nostre campus i il·lusió al nostre personal, o augmentar els dèficits pressupostaris que tampoc no són legítims ni responsables ni sostenibles —ni és el nostre estil de fer les coses— i que tard o d'hora resultaran molt perjudicials per a la nostra universitat. Potser la UAB, pel seu model de campus i de recerca, és la que patirà més en aquest nou context.

A mi em sembla que estem obligats a reflexionar sobre el futur de la UAB i a plantejar-nos un camí nou per recórrer, per a mantenir una universitat pública de qualitat. No podem perdre tot el que hem aconseguit i és evident que tenim un problema de temps.

Deixeu-me que faci una mica d'història. La UAB va néixer fa més de 40 anys, filla d'una visió i d'una manera de fer i sentir la universitat. La visió d'una universitat nova, inspirada en els campus anglosaxons, amb la docència molt a prop de la investigació, amb un campus que aplegués facultats, instituts i centres de recerca i també equipaments i residències per a estudiants, professorat i personal investigador. Una universitat pública, autònoma i responsable, innovadora, amb un compromís elevat amb la societat catalana i amb una vocació internacional forta. Des dels seus inicis, la UAB no ha deixat d'avançar en la materialització d'aquella visió fundacional. Els diferents equips de govern, amb les seves peculiaritats i matisos, han anat construint la Universitat amb fidelitat a les idees originals.

Certament, en alguns punts no s'ha arribat on el disseny fundacional havia assenyalat: per exemple, en l'autonomia de contractació del professorat o en la creació d'un cos de professorat contractat, no funcionari, o en el disseny dels graus en sintonia amb Europa, gairebé sempre per imposició legal. Tampoc no podem negar que hem crescut amb algunes deficiències que som conscients que haurem de corregir, com ara els problemes pressupostaris, l'ajust de l'oferta de grau o postgrau, i els desequilibris entre professorat per àmbits.

Enfront de les circumstàncies excepcionals que vivim, la UAB ha d'apel·lar als seus valors i fer ús de les seves fortaleeses per a dur a terme un salt endavant inspirat en els trets distintius de les millors universitats europees. Cal, doncs, proposar una alternativa innovadora, agosarada i carregada de futur que:

- refermi el model de la UAB que volem, basat en la nostra visió fundacional,
- identifiqui els elements fonamentals que la poden fer viable i sostenible econòmicament, acadèmicament i socialment, i
- assenyali els canvis o adaptacions legislatives necessaris per tal de dur a terme aquest projecte.

Una alternativa que ha de constituir un projecte de futur.

Fa uns moments, el nostre conferenciant, a contracorrent, reivindicava la política com a constructora de projectes col·lectius.

Penso que la creació i la millora constant d'una universitat és un projecte col·lectiu que implica totes les persones que hi treballem i estudiem, evidentment, però també implica les persones que tenen la responsabilitat del govern del país.

Doncs bé, per iniciar aquest nou camí necessitem, secretari d'Universitats i Recerca, la complicitat i la implicació del mateix Govern de la Generalitat, mitjançant un contracte de confiança en què fixem, de comú acord, les principals línies de transformació cap a un nou model de docència, recerca, governança, professorat i finançament, amb una mirada àmplia i generosa. Repeteixo: necessitem un marc financer clar i estable per poder dur a terme un projecte de futur.

Tinc el convenciment que tots volem superar aquesta etapa de restriccions i desconcert. Volem repensar la nostra universitat sent molt conscients de la situació que vivim. Només podem sortir d'aquests temps difícils si tenim un projecte: un projecte col·lectiu que suposi un compromís renovat amb les nostres capacitats, un projecte engrescador en clau de futur, capaç de recuperar els ànims de la nostra comunitat universitària. Segur que som capaços de construir-lo de manera col·lectiva, treballant tots i totes en la mateixa direcció. Es tracta, amigues i amics, d'obrir pas, com aquesta universitat ja ha fet en altres moments de la seva història.

Moltes gràcies.

Declaro inaugurat el curs acadèmic 2011-2012.

Ana Ripoll Aracil, rectora

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 10 d'octubre de 2011.